Абай (Ибраһим)
ҚҰНАНБАЕВ

ТАҢДАМАЛЫ ШЫҒАРМАЛАР

1 ТОМ

Абай институтының еңбектері
7-кітап

ҚАЗАҚ УНИВЕРСИТЕТІ
БАСПА ҮЙІ

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

175 ЖЫЛ

АБАЙ (Ибраһим) ҚҰНАНБАЕВ

ТАҢДАМАЛЫ ШЫҒАРМАЛАР

I том

ӨЛЕҢДЕР
ПОЭМАЛАР

Абай институтының еңбектері
7-кітап

Алматы
«Қазақ университеті»
2021

ӘОЖ 821.512.122
КБЖ 83.3(0)=63
А 13

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
филология факультетінің Ғылыми кеңесі және
Редакциялық-баспа кеңесі шешімімен ұсынылған
(№5 хаттама 3 шілде 2021 жыл)
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалған

Жалпы редакциясын басқарған
филология ғылымдарының докторы, профессор *Ж. Дәдебаев*
Пікір жазған
филология ғылымдарының докторы, профессор *Д. Ысқақұлы*
Жауапты редакторы
филология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. *Л. Мұсалы*

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС
Дәдебаев Ж. (төраға), Әбдиманұлы Ө, Бисенғали З.-Ғ.,
Есембеков Т., Жақсылықов А., Жақып Б., Мәуленов А., Мұсалы Л.,
Сейітжанов З., Тарақ Ә., Темірболат А., Үмбетаев М., Ысқақұлы Д.
Баспаға дайындағандар
Б. Даутова, Ж. Оразбаева, Б. Баязитов, Г. Қасымақын

А 13 **Абай (Ибраһим) Құнанбаев. Таңдамалы шығармалар. Екі томдық. Бірінші том. Өлеңдер. Поэмалар** / құраст., алғы сөзін жазған, жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 242 б.

ISBN 978-601-04-5586-3

Абайдың көпшілікке ұсынылып отырған таңдамалы шығармаларының екі томдық жинағының өзіне тән ерекшелігі – оның әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің білім алушы жастарының, түлектерінің, зерттеуші ғалымдары мен ұстаздарының сұраныстарына сай құрастырылғаны.

Ақынның таңдамалы шығармаларының бірінші томына өлеңдері, «Ескендір», «Масғұт» поэмалары енді. Екінші том қара сөздері мен аудармаларынан тұрады.

Екі томдық орта және жоғары мектепте білім алушы жастарға, жас ғалымдарға, мұғалімдер мен оқытушыларға, сондай-ақ көпшілікке арналған.

AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көрді.

ӘОЖ 821.512.122
КБЖ 83.3(0)=63

ISBN 978-601-04-5586-3

© Құнанбаев А., 2021
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты, 2021
© «Қазақ университеті» баспасы, 2021
Басылымның мүліктік құқығы
«Қазақ университеті» баспасына тиесілі

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз 3

Қансонарда бүркітші шығады аңға 7
Қақтаған ақ күмістей кең маңдайлы 9
Жасымда ғылым бар деп ескермедім 10
Қартайдық, қайғы ойладық, үйқы сергек 11
Қартайдық, қайғы ойладық, үлғайды арман 13
Қыран бүркіт не алмайды, салса баптап 15
Қалың елім, қазағым, қайран жұртым 16
Байлар жүр жиған малын қорғалатып 17
Көңлім қайтты достан да, дүшпаннан да 18
Адасқанның алды – жөн, арты – соқпақ 20
Бір дәурен кемді күнге – бозбалалық 21
Жігіттер, ойын арзан, күлкі қымбат 23
Патша құдай, сыйындым 27
Базарға, қарап тұрсам, әркім барар 28
Ғылым таппай мақтанба 29
Шоқпардай кекілі бар, қамыс құлақ 32
Жаз (Жаздыкүн шілде болғанда) 33
Интернатта оқып жүр 35
Өкінішті көп өмір кеткен өтіп 38
Сабырсыз, арсыз, еріншек 40
Өлең – сөздің патшасы, сөз сарасы 43
Біреудің кісісі өлсе, қаралы – ол 45
Күз (Сұр бұлыт түсі суық қаптайды аспан) 46
Қараша, желтоқсан мен сол бір-екі ай 48
Қыс (Ақ киімді, денелі, ақ сақалды) 50
Желсіз түнде жарық ай 51
Ішім өлген, сыртым сау 52
Күлембайға (Болыс болдым мінеки) 53
Әсетке (Біреуден біреу артылса) 58
Мәз болады болысың 52
Білімдіден шыққан сөз 61
Сегіз аяқ (Алыстан сермеп) 63
Сәулең болса кеудеңде 70
Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін 72
Әуелде бір суық мұз – ақыл зерек 73
Айттым сәлем, қалам қас 74
Білектей арқасында өрген бұрым 75
Жарқ етпес қара көңілім не қылса да 76
Тұлпардан тұғыр озбас шабылса да 77

Бай сейілді 78
Келдік талай жерге енді 80
Өзгеге, көңлім, тоярсың 82
Кейде есер көңіл құрғырың 84
Жазғытұры (Жазғытұры қалмайды қыстың сызы) 85
Асқа, тойға баратұғын 88
Тайға міндік 90
Заман ақыр жастары 92
Көзінен басқа ойы жоқ 93
Жастықтың оты жалындап 94
Көзімнің қарасы 96
Менсінбеуші ем наданды 97
Жұмбақ (Алла мықты жаратқан сегіз батыр) 99
Жұмбақ (Қара жер адамзатқа болған мекен) 100
Жұмбақ (Сыналар, ей жігіттер, келді жерің) 101
Жүрегім, ойбай, соқпа енді 102
Қайғы шығар ілімнен 103
Оспанға (Жайнаған туың жығылмай) 105
Бойы бұлғаң 106
Антпенен тарқайды 108
Қарашада өмір тұр 110
Әсемпаз болма әрнеге 111
Әбдірахман науқастанып жатқанда (Я, құдай, бере көр) 112
Талай сөз бұдан бұрын көп айтқамын 115
Аш қарын жұбана ма майлы ас жемей 116
Лай суға май бітпес қой өткенге 118
Өлсе өлер табиғат, адам өлмес 119
Малға достың мұңы жоқ малдан басқа 120
Бір сұлу қыз тұрыпты хан қолында 121
Сағаттың шықылдағы емес ермек 123
Көңіл құсы құйқылжыр шартарапқа 124
Адамның кейбір кездері 126
Көк ала бұлт сөгіліп 127
Көк тұман – алдыңдағы келер заман 128
Сенбе жұртқа, тұрса да қанша мақтап 130
Алла деген сөз жеңіл 131
Құр айғай бақырған 132
Құлақтан кіріп, бойды алар 133
Болды да партия 134
Қуаты оттай бұрқырап 135
Сұм дүние тонап жатыр, ісің бар ма 136
Өлсем, орным – қара жер, сыз болмай ма? 137
Жүректе қайрат болмаса 138
Күн артынан күн туар 139
Ауру жүрек ақырын соғады жай 140

Есіңде бар ма жас күнің? 141
Жүрегім менің – қырық жамау 142
Адам – бір боқ көтерген боқтың қабы 143
Күшік асырап, ит еттім 144
Нұрлы аспанға тырысып өскенсің сен 145
Жүрегім, нені сезесің 146
Көлеңке басын ұзартып 148
Ұяламын дегені көңіл үшін 149
Жапырағы қуарған ескі үмітпен 150
Қуанбаңдар жастыққа 151
Осы қымыз қазаққа 152
Тоты құс түсті көбелек 153
Алланың өзі де рас, сөзі де рас 154
Жүрек – теңіз, қызықтың бәрі – асыл тас 157
Жалын мен оттан жаралып 158
Ескендір. Поэма 159
Масғұт. Поэма 165
Түсініктер 171

АБАЙ (Ибраһим)
ҚҰНАНБАЕВ

ТАҢДАМАЛЫ
ШЫҒАРМАЛАР

I том

ӨЛЕҢДЕР
ПОЭМАЛАР

Абай институтының еңбектері
7-кітап

Редакторы *К. Мухадиева*
Компьютерде беттеген *Ұ. Молдашева*
Мұқабасын безендірген *Б. Малаева*

ИБ №14740

Басуға 02.06.2020 жылы қол қойылды. Пішімі 60х84 $^{1}/_{16}$.
Көлемі 15,12 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылым. Тапсырыс №7226.
Таралымы 175 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.

ISBN 978-601-04-5586-3

www.magkaznu.com

